

N U O S P R E N D I S

LIETUVOS TARYBŲ SOCIALISTINĖS RESPUBLIKOS VARDU

1962 m. rugpiūčio mėn. 13-14 d.

Klaipėdos mieste

Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo

Baudžiamųjų bylų Teisminė Kolegija, susidedanti
iš pirmininkaujančio Burneikio ir

liaudies tarėjų Laboravičienės ir Janovičiaus,

dalyvaujant prokurorui Bakučioniui,

advokatams Bekerui ir Borveiniui,

sekretoriaujant Klimčiauskaitei

uždaramame teismo posėdyje išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje:

1. Mikalauskas Albinas, Jono s., gimęs 1942 m. lapkričio 13 d. Tauragės mieste, lietuvis, TSRS pilietis, nepartinis, pašalintas iš VLKJS narių, nevedęs, baigęs 10 klasių, anksčiau teismo nebaustas, dirbęs Klaipėdos Civilinio oro laivyno darbininku, gyv. Klaipėdos m. Civilinio oro laivyno bendrabutyje.

2. Jastrauskas Antanas, Antano s. gim. 1942 m. VII II d. LTSR Skaudvilės m., lietuvis TSR pilietis, nepartinis, baigęs 7 klases, vedęs, turintis vieną vaiką 8 mėn. amžiaus, anksčiau teismo nebaustas, paskutiniu metu niekur nedirbęs, gyv. Palangos m.

3. Giedra Romas- Juozapas, Juozapo s., gimęs 1944 m. VI.18 d. Palangos m., lietuvis, TSRS pilietis, nepartinis, baigęs 9 klases, mokėsi 10 klasėje, nevedęs, anksčiau teismo nebaustas, gyv. Palangos m.
kaltinami pagal Lietuvos TSR BK 16 str. 1 d., BK 234 ir 250 str. str.

4. Kojelis Henrikas, Antano s., gimęs 1942 m. spalio 1 d. LTSR Užvenčio raj. Vekšnelių km., lietuvis, TSRS pilietis, nepartinis, pašalintas iš VLKJS narių, baigęs 10 klasių, nevedęs, anksčiau teismo nebaustas, dirbęs Klaipėdos civilinio oro laivyno aerouosto

radiotechniku, gyv. Klaipėdos m.

kaltinamas pagal Lietuvos TSR BK 4 str. ir 62 str. I d.

- Baudžiamųjų bylų teisminė kolegija, išklausiusi teisiamųjų paaiškinimų, liudytojų parodymų, teisiamųjų ginčų ir teisiamųjų paskutinių žodžių,

n u s t a t ė:

Teisiamieji Mikalauskas, Jastrauskas, Giedra ir Kojelis, būdami paveikti kapitalistinių valstybių varomos antitarybinės propagandos, kėsinosi išduoti Tėvynę.

Teisimasis Mikalauskas, paveiktas tokios propagandos, o skyrium imant ir giminaitės Dojarienės, gyv. Anglijoje, su kuria jis susirašinėjo laiškais ryžosi išduoti Tėvynę, pabėgti į užsienį ir prašyti politinio prieglobsčio. 1962 m. kovo mėnesio pradžioje šį savo sumanymą Mikalauskas papasakojo savo bendradarbiui ir draugui teisiamajam Kojeliui. Kojelis, būdamas avantiūristinių pažiūrų ir dalinai užsienio antitarybinės propagandos įtakoje, pritarė Mikalausko sumanymui ir pats nutarė išduoti Tėvynę. Tuo tikslu jie abu sudarė pabėgimo į užsienį planą - užgrobti Klaipėdos Civiliniame oro uoste lėktuvą ir su juo nuskristi į Švediją. Šiam sumanymui įgyvendinti Mikalauskas ir Kojelis nutarė prieš užgrobiant lėktuvą migdančių vaistų - liuminalio pagalba užmigdyti aerouoste budinčius darbuotojus arba - ginklo pagalba juos surišti ir tuo pašalinti kliūtis, trukdančias jiems užgrobti reikiamą lėktuvą. O kadangi nei Kojelis nei Mikalauskas nemokėjo užvesti ir valdyti lėktuvo, tai įsigiję reikiamą literatūrą, pradėjo studijuoti skraidymą ir motoro techninius davinius.

1962 m. kovo mėnesio viduryje Mikalauskas ir Kojelis savo sumanymą pabėgti į užsienį ir išduoti Tėvynę papasakojo teisiamajam Jastrauskui, o pastarasis, būdamas priešišškai nusiteikęs prieš Tarbinę santvarką Lietuvoje, pritarė šiam sumanymui, pats prie jo prisidėjo ir dargi pasiūlė surinkti karinio ir techninio charakterio žinias, kad jas galima būtų perduoti kapitalistinėms valstybėms, jeigu jiems pavyks išduoti Tėvynę. Jastrauskas, žinodamas, kad jo giminaičio tėvas gyvena JAV, kuris 1944 m. pabėgo iš Lietuvos TSR,

savo ruožtu pasakojo ir jam apie rengiamą Tėvynės išdavimą. Giedra, būdamas paveiktas antitarybinės propagandos, varomos "Amerikos balso" radijo stoties, sutiko išduoti Tėvynę ir rengiamam pabėgimo planui įgyvendinti perdavė nelegaliai laikomą revolverį "Nagan" teisiamajam Jastrauskui, kuris vėliau perdavė revolverį teisiamajam Mikalauskui.

Teisiamasis Jastrauskas ruošdamasis išduoti tėvynę pasiūlė tai padaryti savo žmonai ir broliui. Abu su Giedra nufotografavo karinį radijo lokatorių, grupę tarybinių karininkų su skyriamaisiais dalinių ženklais, plentą Palanga-Klaipėda ir senus namus. Šias foto juostas Jastrauskas ir Giedra pabėgimo į užsienį atveju turėjo tikslą perduoti užsienio valstybėms, be to Jastrauskas turėjo tikslą papasakoti ir apie jam žinomas karinių dalių dislokacijos vietas. Mikalauskas ir Kojelis ruošėsi užsienyje pasisakyti per radiją ir parašyti savo memuarus apie gyvenimą Tarybų Sąjungoje.

Kadangi Mikalauskas ir Kojelis per tą laiką jau jautėsi pasiruošę pilotuoti lėktuvą, taigi laukė tik patogaus momento jam užgrobti.

1962 m. balandžio 10 d. apie 19 val. į Klaipėdos aerouostą nusileido nedidelis JAK-12 lėktuvas. Apie tai sužinojęs Jastrauskas ir Giedra atvyko į Klaipėdos aerouostą pas Mikalauską ir galutinai susitarė dėl lėktuvo užgrobimo ir pabėgimo į Švediją. Mikalauskas apie tai pranešė iš anksto sutartu tekstu Kojeliui "Meškeriojimui viskas paruošta, atvažiuok". Tos pačios dienos vakare, apie 23 valandą 30 min. į Klaipėdos aerouostą susirinko visi teisiamieji. Mikalauskas, norėdamas užmigdyti budinčią aerouosto meteriologę Gončarovą, į grafiną su vandeniu įpylė 9 liuminalio miltelius, kuriuos buvo gavęs Kojelis ir Jastrauskas iš vaistinės kur dirbo Jastrausko žmona. Kadangi Gončarova vandens iš grafino nenaudojo ir tokiu būdu teisiamiesiems nepavyko ją užmigdyti, Mikalauskas apie 2 val. nakties nupiovė telefono laidus, o Jastrauskas ir Giedra, grasindami turimu revolveriu "Nagan" surišo budinčią aerouosto meteriologę Gončarovą, pririšo prie sunkaus kėdės. Giedra pasiliko saugoti surištą Gončarovą, o Jastrauskas nuėjo padėti Mikalauskui ir Kojeliui jų užgrobtą lėktuvą paruošti skridimui. Visi trys užpildė lėktuvo bakus benzinu ir Mikalauskas su Kojeliu

bandė užvesti lėktuvo motorą. Kadangi Mikalauskas ir Kojelis, užvedę nėdami lėktuvo motorą išleido suspausto oro atsargas ir jau nebete rėjo galimybės užvesti lėktuvą, ir juo pabėgti į Švediją, teisiamasis Kojelis iš aeropuosto pabėgo, o Mikalauskas, Jastrauskas ir Giedra užsivedė aerouoste buvusią automašiną GAZ-51 ir išvažiavo Tarybų Sąjungos-Lenkijos sienos kryptimi, turėdami tikslą pereiti Lenkijos -Tarybų Sąjungos sieną, o iš Lenkijos patekti į vieną iš kapitalistinių valstybių. Važiuodami automašina, Jastrauskas apšvietė foto juostas ir jas išmetė, o taip pat išmetė į upę revolverį "Nagan". Kadangi Kaliningrado srityje už Bolšekovo m. pasibai gė benzinas, teisiamieji automašiną ir juos kompromituojančią medžiagą, tai yra lietuvių-anglų žodyną ir technikinį AN-2 lėktuvo aprašymą paslėpė miške, o patys pėsti ėjo link Kaliningrado. Vienok Jastrauskas ir Giedra, matydami, kad jie yra nepasiruošę tokiam sienos perėjimui ir bus sulaikyti, nutarė grįžti atgal, o Mikalauskas vienas patraukė valstybinės sienos link. Teisiamieji Kojelis, Giedra ir Jastrauskas valstybės saugumo organų buvo sulaikyti 1962 m. balandžio II d., o teisiamasis Miklauskas 1962 m. balandžio 12 d. Kaliningrado mieste.

Teisiamojo posėdžio metu teisiamieji Giedra, Jastrauskas, Kojelis ir Mikalauskas kaltais prisipažino. Be jų prisipažinimo kaltė yra įrodyta liudytojų parodymais, daiktiniais įrodymais ir kitais byloje surinktais įrodymais.

Teisiamieji Mikalauskas, Jastrauskas ir Giedra ir Kojelis tiek parengtinio tiek ir teisiamojo tardymo metu prisipažino, kad turėjo tikslą užgrobti lėktuvą, perskristi Tarybų Sąjungos valstybinę sieną ir patekti į Švediją, o vėliau kitas kapitalistines valstybes. Kad teisiamieji šį savo sumanymą kėsinosi įgyvendinti neneigia jie patys, taip pat tai yra įrodyta liudytojų Jastrausko Juozo, Jastrauskienės bei Murausko parodymais, kurie parodė, kad Jastrauskas ir Giedra ruošėsi pabėgti į užsienį. Kad pabėgimas buvo ruošiamas su lėktuvu tai rodo patys teisiamieji, tai matyti ir iš įvykio vietos apžiūros protokolo ir techninės ekspertizės akto (b.l. Nr. I-5, t.3, ir 37, t.3). Iš šių dokumentų matyti, kad lėktuvas buvo bandytas užvesti.

Liudytoja Gončarova parodė, kad teisiamieji tą vakarą buvo visi Klaipėdos aerouoste ir, kad ją Jastrauskas ir Giedra, kuriuos

ji atpažino, grasindami revolveriu surišo ir pririšo prie sunkaus krėslo. Be to, ši liudytoja parodė, kad ji būdama surišta girdėjo, kaip du kartus sugaudė lėktuvo motoras, o paskiau matė, kad kažin kas iš aerouosto išvažiavo su sunkvežimiu. Teisiamieji Mikalauskas

Jastrauskas ir Giedra pripažino, kad jie nesugebėjo išskristi lėktuvu, pasiėmė iš aerouosto mašiną GAZ-5I, išvažiavo link Tarybų Sąjungos sienos, kurią vėliau paliko miške. Ši mašina ir buvo rasta teisiamųjų nurodytoje vietoje (b.l. Nr. II-14, t. III). Taigi esant tokiems įrodymams teisiamųjų Jastrausko, Mikalausko, Kojelio ir Giedros kaltė kėsinusis pereiti Tarybų Sąjungos valstybinę sieną yra neabejotinai įrodyta.

Teisiamieji Jastrauskas, Mikalauskas, Kojelis ir Giedra parodė, kad jie patekę į kapitalistines valstybes turėjo tikslą paprašyti politinio prieglobsčio ir priimti kitas pilietybes. Teisiamasis Jastrauskas teisiamajame posėdyje parodė, kad jis esą yra nukentėjęs nuo tarybinės santvarkos, tarybinė santvarka jam nepatinkanti ir jis nenorėjęs pasilikti gyventi Tarybų Sąjungoje. Kaip matyti iš teisiamąjo Mikalausko parodymų, kad Jastrauskas jam siū-

rinkti karinio pobūdžio žinias. Teisiamasis Jastrauskas teisiamajame posėdyje pareiškė, kad jis žinojo keletos Tarybų Sąjungos karinių dalinių dislokacijos vietas, o taip pat, kaip jis išsireiškė ir bazes ir būdamas užsienyje norėjo pašisakyti, kad ne tik

JAV Tarybų Sąjungą supa karinėmis bazėmis, bet kad ir Tarybų Sąjungoje yra tokių bazių. Toks Jastrausko aiškinimas pasitvirtina ir objektyviais jo veiksmais, nes jis su teisiamuoju Giedra, kuris, kaip jis išsireiškė, nebuvo patenkintas tarybine santvarka ir laikė, kad kapitalistinėje santvarkoje yra geriau gyventi, nufotografavo karinius radijo lokatorius, grupę karininkų su dalinių skyriamaisiais ženklais. Teisiamasis Jastrauskas paaiškino, kad pagal skyriamuosius ženklus vėliau galima buvo nustatyti dalinio paskirtį, kad šias nuotraukas norėjo išvežti į užsienį neneigia nei Jastrauskas nei Giedra.

Mikalauskas ir Kojelis irgi prisipažino, kad jie nebuvo patenkinti gyvenimu Tarybų Sąjungoje. Taip jie prisipažino, kad jie abu kalbėjosi dėl galimo išstojimo per užsienio radiją apie

Tarybų Sąjungą. Be to, parengtinio tardymo metu parodė Mikalauskas ir Kojelis, kad jie dar ruošėsi užsienyje parašyti ir knygą apie jų pabėgimą iš Tarybų Sąjungos. Todėl esant tokioms aplinkybėms teisminė kolegija laiko, kad teisiųjų nebuvo paprastas kėsintis neteisėtai pereiti Tarybų Sąjungos sieną, bet pabėgti į kapitalistines valstybes, priimti jų pilietybę, paprašyti politinio prieglobsčio ir kenkti Tarybų Sąjungai, taigi tokie jų veiksmai atitinka Lietuvos TSR BK 62 str. I d. ir 16 str. dispozicijai ir jų veiksmai teisingai kvalifikuotini pagal šiuos straipsnius. Kad teisiemieji Giedra, Mikalauskas ir Jastrauskas nelegaliai laikė šaunamąjį ginklą revolverį "Nagan", o taip pat savavališkai nuvažio vo aerouosto mašina GAZ-51, jie neneigia ir taip pat tai įrodoma Gončarovos ir Murausko parodymais bei įvykio vietos apžiūros protokolu (b.l. Nr. II-I4, t. 3). Todėl Mikalausko, Jastrausko ir Giedros veiksmai pagal BK 234 str. ir 250 str. yra kvalifikuotini teisingai.

Kadangi teisiemieji kėsinosi padaryti labai sunkų nusikaltimą - išduoti Tėvynę, teismas laiko reikalingu paskirti jiems griežtas bausmes.

Baudžiamųjų bylų Teisminė kolegija, remdamasi pasakytu ir vadovaudamasi Lietuvos TSR BPK 331 ir 333 str. str., -

n u s p r e n d ė:

Pripažinti Jastrauską Antaną, Antano s., Mikalauską Albiną, Jono s. ir Giedrą Romą - Juozapą, Juozapo s. kaltais pagal Lietuvos TSR BK 16 str. ir 62 str. I d. bei BK 234 ir 250 str. str., o Kojelį Henriką, Antano s. pagal Lietuvos TSR BK 16 str. ir 62 str. I d. ir juos nuteisti:

Mikalauską A.J. ir Jastrauską A.A. pagal LTSR BK 16 str. ir 62 str. I d. po 12 (dvylika) metų laisvės atėmimo be turto konfiskacijos (neesant turto) pagal LTSR BK LTSR BK 234 str. ir 250 str. po 2 (dvejus) metus laisvės atėmimo kiekvieną. Subendrinus bausmes, padengimo būdu. Mikalauskui A.J. ir Jastrauskui A.A. galutinę bausmę paskirti po 12 (dvylika) metų laisvės atėmimo be turto konfiskavimo kiekvienam.

Giedrą R.J.J. pagal LTSR BK 16 str. ir 62 str. I d. nuteisti

IO (dešimčia) metų laisvės atėmimo be turto konfiskavimo (neesant tokio) pagal Lietuvos TSR BK 234 ir 250 str. str. po 2 (dvejus) metus laisvės atėmimo. Subendrinus bausmes, padengimo būdu, Giedrai R-J.J. galutinę bausmę paskirti IO (dešimt) metų laisvės atėmimo be turto konfiskavimo.

Kojelį H.A. pagal LTSR BK 16 str. ir BK. 62 str. I d. nuteis IO (dešimčia) metų laisvės atėmimo be turto konfiskavimo (neesant tokio).

Bausmes atlikti Mikalauską, Kojelį, Giedrą ir Jastrauską nukreipti į sustiprinto režimo pataisos darbų koloniją. Bausmės pradžia skaityti nuo arešto dienos, t.y. Mikalauskui, Jastrauskui ir Giedrai nuo 1962 m. balandžio 14 dienos, o Kojeliui nuo 1962 metų balandžio 19 d. Kardomąją priemonę palikti nuteistiesiems tą pačią - suėmimą.

Daiktinius įrodymus: virvę, peilį, telefono laidus, lietuvių anglų kalbos žodyną, techninį AN-2 lėktuvo aprašymą - knygą ir tarptautinį susirašinėjimą, kaip mažaverčius, sunaikinti.

Kratos metu paimtą iš Giedros laikrodį, foto aparatą ir medali gražinti Giedros motinai - Giedrienei Matildai, Jurgio d.

Atiteisti iš Giedros, Jastrausko, Mikalausko ir Kojelio solidarai 5 rub. teismo išlaidų.

Atiteisti iš Jastrausko, Mikalausko, Kojelio ir Giedros po 25 rub. už gynybą Klaipėdos Juridinei konsultacijai.

Nuosprendis galutinis ir kasacine tvarka neskundžiamas.

Pirmininkaujantis: (pas.) Burneikis

Liaudies tarėjai: (pas.) Lboravičienė, Janavičius.

Nuorašas tikras: teismo narys (parašas ir A.V.)

Nuorašas tikras:

*TSR MT Tarymo skyriaus
yp. narių, vyks užr. Tarybos*

1 Kašys